

УДК 336.71.

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ: ПОДАЛЬШЕ УДОСКОНАЛЕННЯ ВИЗНАЧЕННЯ

*Коковіхіна О. О., к.е.н., доцент,
Високорода М. С., студентка (УкрДАЗТ)*

У статті проаналізовані існуючі визначення фінансової безпеки комерційного банку та виділені три основні підходи до розуміння суті даної фінансово-економічної категорії. На підставі даного аналізу сформульовано авторське визначення поняття «фінансова безпека комерційного банку». Виділені основні внутрішні та зовнішні загрози фінансової безпеки комерційного банку, як підґрунтя розробки методичного забезпечення до її оцінки.

Ключові слова: фінансова безпека банку, фінансовий стан, захист, національна безпека, загрози.

ФИНАНСОВАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ КОММЕРЧЕСКОГО БАНКА: ПОСЛЕДУЮЩЕЕ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОПРЕДЕЛЕНИЯ

*Коковихина О. О., к.е.н., доцент,
Высокорода М. С., студентка (УкрГАЗТ)*

В статье проанализированы существующие определения финансовой безопасности коммерческого банка и выделены три основных подхода к пониманию сути данной финансово-экономической категории. На основании данного анализа сформулировано авторское определение понятия «финансовая безопасность коммерческого банка». Выделены основные внутренние и внешние угрозы финансовой безопасности коммерческого банка, как основа разработки методического обеспечения к ее оценке.

Ключевые слова: финансовая безопасность банка, финансовое состояние, защита, национальная безопасность, угрозы.

FINANCIAL SAFETY OF COMMERCIAL BANK: SUBSEQUENT IMPROVEMENT OF DETERMINATION

*Kokovikhina O. O., candidate of science (economics), associate professor,
Vysokoroda M. S., student (Ukrainian state academy of railway transport)*

The problem of ensuring financial safety of the bank is a relatively new direction of scientific research of Ukrainian community. In particular require more detailed consideration of the theoretical basis for financial safety of the bank in conditions of structural and institutional changes in the economy. The article analyzed the existing determinations of financial safety of bank, and on the basis of it author determination of this concept is formulated. We propose to understand the financial safety of bank as the security level of its stable functioning of the internal and external threats, the foundation of which is a certain state of protection of the financial interests of commercial banks. At present there is no single approach to determine threats to financial safety of the bank. Analysis and systematization of economic literature allowed determining the most typical internal and external threats to the financial safety of the bank as the basis for the development of methodology to ensure its assessment.

Keywords: financial safety of bank, financial state, defense, national safety, threats.

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими та практичними завданнями. Проблема забезпечення фінансової безпеки банку є відносно новим напрямом наукових досліджень української спільноти. Безпека банків є частиною фінансової безпеки країни. Необхідно зазначити, що банківська система – це найважливіша складова фінансово-кредитної сфери держави. По суті саме стан банківського сектора визначає рівень фінансово-кредитної безпеки, а тому певною мірою і рівень фінансової безпеки держави.

С.І. Адаменко зазначає, що проблеми банківської сфери є одночасно і проблемами фінансової безпеки держави. Він також

підкреслює, що саме стабільність і надійність банківської системи, удосконалення банківського менеджменту і зміцнення його стратегічної складової можуть забезпечити фінансову безпеку держави [1].

Інтеграція вітчизняного банківського сектора у світовий фінансовий простір, з одного боку, зумовила існування додаткових можливостей для залучення дешевших ресурсів, запозичення світового досвіду ведення банківської справи, впровадження сучасних інформаційних технологій, а з іншого – призвела до зростання залежності від кон'юнктури світових фінансових ринків та

зумовила підвищення рівня банківських ризиків, що потребує розробки теоретичного базису

Аналіз останніх досліджень і публікацій та виділення невирішених частин загальної проблеми. Як показав огляд економічної літератури, проблемам дослідження фінансової безпеки банків приділяли увагу такі вчені як: О.І. Барановський [2], Т. М. Болгар [3], Ю. О. Голобородько [4], А. О. Єпіфанов [5], Н. Г. Євченко [6], О. А. Хитрін [7] та ін. Високо оцінюючи їх вклад у вирішення проблем забезпечення фінансової безпеки на різних рівнях і в різних сферах економіки, відзначимо, що питання фінансової безпеки банків все ще залишаються недостатньо вивченими. Зокрема, потребують більш детального розгляду теоретичні основи забезпечення фінансової безпеки банку в умовах структурних змін в економіці.

Метою даної статті є розробка теоретичного базису забезпечення фінансової безпеки банку в умовах структурних та інституціональних змін в економіці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансова безпека окремого банку тісно пов'язана з безпекою банківської системи в цілому. Вони впливають одна на одну. З одного

боку, проблеми, що виникли в одному банку, здатні викликати "ефект доміно" і призвести до системної банківської кризи. Пояснюється це природою банківської діяльності, адже банки працюють переважно з чужими грошима на відміну, наприклад, від промислових підприємств. Саме тому будь-яка недовіра з боку населення до окремого банку, особливо великого, може зумовити масовий відтік депозитів з банківської системи. З іншого боку, структурні проблеми банківського сектора підривають довіру до будь-якого окремого банку. Все це пояснює ту важливу роль, яку відіграє забезпечення фінансової безпеки банків.

Великий економічний словник дає таке визначення: "Безпекою банку є стан захищеності його життєво важливих інтересів від недобросовісної конкуренції, протиправної діяльності кримінальних формувань і окремих осіб, здатність протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам, зберігати стабільність функціонування і розвитку відповідно до статутних цілей" [8, с. 75].

Серед науковців не існує єдиної думки щодо визначення поняття «фінансової безпеки банку» (табл.1).

Таблиця 1

Визначення поняття «фінансова безпека банку»

Автор, джерело	Визначення
1	2
<i>Фінансова безпека як стан</i>	
Барановський О.І. [2]	Фінансова безпека комерційного банку – це: сукупність умов, за яких потенційно небезпечні для фінансового стану комерційного банку дії чи обставини попереджені чи зведені до такого рівня, за якого вони не здатні завдати шкоди встановленому порядку функціонування банку, збереженню й відтворенню його майна та інфраструктури і перешкодити досягненням банком статутних цілей; стан захищеності фінансових інтересів комерційного банку, його фінансової стійкості, а також середовища, в якому він функціонує
Єпіфанов А. О. [5]. Болгар Т. [3],	Фінансова безпека банку – це стан банківської установи, що характеризується збалансованістю і стійкістю до впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, його здатністю досягати поставлених цілей і генерувати достатній обсяг фінансових ресурсів для забезпечення стійкого розвитку
Голобородько Ю. О. [4]	Фінансова безпека банківських установ – такий її стан, який характеризується оптимальним рівнем залучення розміщення ресурсів при мінімізації загроз та негативних явищ і характеризує здатність банків до саморозвитку, і підвищення ефективності та конкурентоздатності
Євченко Н. Г., Криклій О. А. [6],	Фінансова безпека банку – це такий його фінансовий стан, який характеризується збалансованістю системи фінансових показників, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, що дозволяє своєчасно та в повному обсязі виконувати взяті на себе зобов'язання, а також забезпечує ефективний розвиток банку в поточному та наступних періодах
Хитрін О. І. [7]	Фінансова безпека банку – динамічний стан, при якому він: юридично і технічно здатний виконувати і реально виконує властиві йому функції; забезпечує стійкий захист життєво важливих соціально-економічних інтересів громадян, господарюючих суб'єктів, суспільства та держави від негативного впливу внутрішніх і зовнішніх загроз; володіє потенціалом як для кількісного, так і для якісного зростання і має в своєму розпорядженні механізми для реалізації даного потенціалу

1	2
<i>Фінансова безпека банку як складова національної безпеки</i>	
Побережний С. М. [9]	Фінансова безпека банку – це важлива складова фінансової, а тому і національної безпеки, це такий стан банківської установи, який характеризується збалансованістю і стійкістю до впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, її здатністю досягати поставлених цілей і генерувати достатній обсяг фінансових ресурсів для забезпечення стійкого розвитку
<i>Фінансова безпека як захист</i>	
Дмитров С. О. [10]	Фінансова безпека банку – це захист фінансових інтересів банку, його фінансової стійкості і середовища, в якому він функціонує
Артеменко Д.А. [11]	Сутність фінансової безпеки банківської діяльності полягає в забезпеченні організаційно-управлінських, режимних, технічних і профілактичних заходів, які гарантують якісний захист прав та інтересів банку, зростання статутного капіталу, підвищення ліквідності активів, забезпечення поворотності кредитів, збереження фінансових і матеріальних цінностей

Аналіз існуючих визначень показав, що більшість науковців під фінансовою безпекою все ж таки розуміють стан банківської установи. Окремі дослідники наголошують на рівні захисту комерційного банку. На наш погляд, обидві ознаки є значущими для того, щоб їх врахувати при формуванні більш повного визначення фінансової безпеки банку. Ми пропонуємо під **фінансовою безпекою банку** розуміти рівень захисту його стабільного функціонування від внутрішніх та зовнішніх загроз, підґрунтям чого є певний стан захищеності фінансових інтересів комерційного банку.

На сьогодні немає єдиного підходу до визначення загроз фінансовій безпеці банку. Аналіз та систематизація економічної літератури дозволили визначити найбільш характерні загрози фінансовій безпеці банку. Так, до внутрішніх загроз було віднесено: недотримання банком показників ліквідності; низький рівень залучення готівки у національній валюті, що знаходиться у населення, недосконалість організації системи фінансового менеджменту в банку; неефективність проведення основних банківських операцій; зловживання та некомпетентність службовців банку; слабкість та неефективність системи фінансового моніторингу в банку; наявність каналів витоку інформації з банку; тощо.

До зовнішніх загроз було віднесено: високу ступінь залежності банків від зовнішніх джерел фінансування; недостатнє законодавче врегулювання банківської діяльності; несприятливі макроекономічні умови, ринкові ризики та глобальні банківські кризи; відсутність стабільності податкової, кредитної та страхової політики; низький рівень довіри до банків; недостатня фінансова стійкість банківського сектору; недосконалість банківського нагляду та регулювання, в тому числі механізму використання монетарних інструментів; значні коливання курсу національної валюти відносно інших валют (інфляція, дефляція); відкритість (доступність)

міжбанківського ринку; політична нестабільність; високий рівень проблемності активів; можливість знецінення майна, що перебуває як забезпечення за кредитними операціями банків (зокрема, через падіння цін на ринку нерухомості, кризи окремих галузей економіки тощо); участь банківської системи у тіньовій діяльності тощо.

Російські дослідники до найбільшої загрози банківському сектору відносять такі негативні явища, як: низьку якість капіталів банків; ризикову кредитну політику; недосконалу систему страхування депозитів; недостатню ліквідність банківських активів; низький рівень кредитоспроможності підприємств реального сектору економіки; невідповідність діяльності банківських установ міжнародним стандартам [12, с.174].

Висновок. Отже, фінансова безпека банку – це важлива складова фінансової, а тому і національної безпеки, це такий стан банківської установи, який характеризується збалансованістю і стійкістю до впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, її здатністю досягати поставлених цілей і генерувати достатній обсяг фінансових ресурсів для забезпечення стійкого розвитку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Адаменко, С. І. Характеристика та класифікація загроз у банківській системі України / С. І. Адаменко // Стратегічна панорама. – 2004 – № 4. – С. 48–52.
2. Барановський О. І. Банківська безпека: проблема виміру / О. І. Барановський // Економічне прогнозування. – 2006. – № 1. – С. 7 – 32.
3. Болгар Т. М. Фінансова безпека банків в умовах ринкової трансформації економіки України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08 / Т. М. Болгар. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 22 с.
4. Голобородько Ю. О. Теоретичні підходи до розкриття сутності та складових фінансової

безпеки банківських установ / Ю. О. Голобородько // Науковий вісник НЛІ ТУ України. – 2012. – Вип. 22.12. – 2012. – С. 194 – 198.

5. Єпіфанов А. О. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія / За заг. редакцією д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова, [А. О. Єпіфанов, О. Л. Пластун, В. С. Домбровський та ін.]. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 295 с.

6. Євченко Н. Г. Вплив податкових ризиків на фінансову безпеку банку / Н. Г. Євченко, О. А. Криклій // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник наукових праць. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – Вип. 25. – С. 45 – 52.

7. Хитрін О. І. Фінансова безпека комерційних банків / О. І. Хитрін // Фінанси України. – 2004. – № 11. – С. 118 – 124.

8. Большой экономический словарь / ред. А. Н. Азрилян. – 4-е изд. доп. и перераб. – М.: Ин-т новой экономики, 1999. – 1248 с.

9. Побережний С. М. Фінансова безпека банківської діяльності: навч. посібн. / С. М. Побережний, О. Л. Пластун, Т. М. Болгар – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 112 с.

10. Дмитров С. О. Управління фінансовою безпекою комерційного банку / О. С. Дмитров // Фінансовий простір. – № 2 (6). – 2012. – С. 11 – 15.

11. Артеменко, Д. А. Механизм обеспечения финансовой безопасности банковской деятельности : дис. канд. экон. наук. / Д. А. Артеменко. – Ростов-на-Дону, 1999. – 172 с.

12. Экономическая безопасность: Производство – Финансы – Банки / Под ред. В.К.Сенчагова. – М.: Финстатинформ, 1998. – С.621.

*Рецензент д.е.н., доцент УкрДАЗТ Калініченко Л.Л.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Уткіна Ю.М.*

УДК 336.74

ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА: ПОДАЛЬШЕ УДОСКОНАЛЕННЯ ВИЗНАЧЕННЯ

*Коковіхіна О. О., к.е.н., доцент,
Новікова О. Ю., студентка (УкрДАЗТ)*

Чимало видатних економістів намагалися якомога змістовніше трактувати поняття грошово-кредитної політики. До визначення поняття «грошово-кредитна політика» застосовують різні підходи. Проте більшість визначень мають певні недоліки і недоробки, а саме відсутність чіткого формулювання поняття, а також хибність деяких тверджень. Саме тому у статті проаналізована ця сфера державного впливу й надано більш повне і чітке визначення терміну „ грошово-кредитна політика ”.

Ключові слова: грошово-кредитна політика, суб'єкт грошово-кредитної політики, об'єкт грошово-кредитної політики, Національний банк України (НБУ).

ДЕНЕЖНО-КРЕДИТНАЯ ПОЛИТИКА: ПОСЛЕДУЮЩЕЕ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОПРЕДЕЛЕНИЯ

*Коковихина А. А., к.э.н., доцент,
Новикова О. Ю., студентка (УкрДАЖТ)*

Немало выдающихся экономистов пытались как можно содержательнее трактовать понятие денежно-кредитной политики. К определению понятия "денежно-кредитная политика" применяют разные подходы. Однако большинство определений имеют определенные недостатки и недоработки, а именно отсутствие четкой формулировки понятия, а также ошибочность некоторых утверждений. Именно поэтому в статье проанализирована эта сфера государственного влияния и предоставлено более полное и четкое определение понятия "денежно-кредитная политика".

Ключевые слова: денежно-кредитная политика, субъект денежно-кредитной политики, объект денежно-кредитной политики, Национальный банк Украины (НБУ).